

**МЕТОДИКА CLIL
(CONTENT AND LANGUAGE INTEGRATED LEARNING)
ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО
ВЧИТЕЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

УДК 378:811.111

DOI: 10.12958/2227-2747-2025-3(190)-93-104

Сура Наталія Анатоліївна,

доктор педагогічних наук, професор,

професор кафедри романо-германської філології

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,

м. Полтава, Україна.

sura.natalia@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0001-8569-3990>

Для цитування: Сура Н. А. Методика CLIL (Content and Language Integrated Learning) як інноваційний інструмент професійної підготовки майбутнього вчителя англійської мови. *Освіта та педагогічна наука*. 2025. № 3(190). С. 93–104. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2747-2025-3\(190\)-93-104](https://doi.org/10.12958/2227-2747-2025-3(190)-93-104).

References (стандарт APA): Sura, N. A. (2025). Metodyka CLIL (Content and Language Integrated Learning) yak innovatsiinyi instrument profesiinoi pidhotovky maibutnoho vchytelia anhliiskoi movy [CLIL Methodology (Content and Language Integrated Learning) as an Innovative Tool for the Vocational Training of Future English Language Teacher]. *Osvita ta pedahohichna nauka – Education and Pedagogical Sciences*, 3(190), 93–104. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2747-2025-3\(190\)-93-104](https://doi.org/10.12958/2227-2747-2025-3(190)-93-104) [in Ukrainian].

Постановка проблеми. Ми живемо у світі, де глобальна взаємозалежність є об'єктивною реальністю. Обмін інформацією здійснюється в різних сферах – соціокультурній, технологічній та державній. Завдяки супутниковим комунікаціям і мережі «Інтернет» було подолано кордони, що раніше обмежували людську взаємодію. Ми не можемо ігнорувати існування інших культур та їх досягнень. Англійська мова як мова міжнародного спілкування є каналом для залучення українського народу до цивілізаційного прогресу, що відбувається в усіх сферах життя людей (Мілютіна, 2018).

Глобалізація англійської мови загалом призвела до зміни парадигми вивчення іноземних мов. Отже, маємо конкретні факти

підтвердження тенденцій глобалізації англійської мови на теренах України. Англійська мова як перша іноземна мова вивчається в більшості українських закладів загальної середньої освіти. Аналіз сучасної ситуації з вивчення іноземних мов у закладах вищої освіти України також підтвердив пріоритетний статус англійської мови. Англійську мову вивчають як іноземну мову в усіх українських університетах.

Із розвитком міжнародної мобільності в галузі освіти зростає кількість навчальних закладів, які пропонують

освітні програми або вивчення низки дисциплін англійською мовою. Крім того, усі педагогічні заклади вищої освіти України реалізують освітні програми з підготовки вчителів англійської мови (Мілютіна, 2018).

Тому адаптація педагогічного процесу до викликів сьогодення набуває актуальності та певної специфіки підготовки нової генерації вчителя-мовника відповідно до кваліфікаційних вимог, які визначені як рамкові в країнах ЄС: підготовка вчителя іноземної (англійської) мови має забезпечувати йому здатність оперативно й ефективно реагувати на політичні й соціальні зміни, складником яких, безумовно, є загальна середня освіта; учитель іноземної (англійської) мови повинен мати належний рівень кваліфікації, щоб формувати в учнів уміння постійно розширювати знання про мову й культуру, пізнавати навколишній світ та застосовувати іншомовні компетентності для подолання мовних і культурних бар'єрів; учитель іноземної (англійської) мови має володіти широким спектром методів для ефективної викладацької практики, а також бути здатним збагачувати й урізноманітнювати їх, обмінюючись ідеями та досвідом з колегами (Kelly, Grenfell, 2004; Amado, Paola, 2012; Лавриченко, 2018).

Розуміння значущості цього завдання стало поштовхом до розвитку методики CLIL (Content and Language Integrated Learning), яка швидко здобуває популярність. Вона передбачає поєднання вивчення шкільних дисциплін – природничо-математичних і гуманітарних – з одночасним опануванням іноземної мови, переважно англійської.

Методика CLIL має тривалу історію, а витоки її «оновленої» версії беруть початок з середини 90-х рр. XX ст. Її поява зумовлена тим, що глобалізація та посилення ролі іноземних мов, зокрема англійської, висувала дедалі вищі вимоги до якості

іншомовних досягнень учнів у форматі загальної середньої освіти (Mehisto, Marsch, 2008). За оцінками фахівців станом на початок 2000-х рр. методика CLIL охопила 3% шкіл у Європі (Marsh, 2002), однак з того часу цей показник демонструє позитивну динаміку. Методика CLIL за своїми ознаками дещо схожа на Content-Based language Instruction, проте має суттєві відмінності через свою зорієнтованість на чітко визначену проблематику. Також методику CLIL вважають альтернативою для комунікативних методик (Coyle, Hood, Marsh, 2010) або ж способом розширення їх функцій (Dalton-Puffer, 2007). Окрім того, вважається, що методика CLIL спрямована на створення педагогічних умов для самоконструювання учнями знань та власного розуміння навколишнього світу (Першукова, 2018).

Дослідження, проведені фахівцями (Dallinger, Jonkmann, Hollm, Fiege, 2016), засвідчили, що методика CLIL сприяла суттєвому підвищенню мотивації і до навчання іноземної (англійської) мови, і до предмета вивчення, оскільки її зміст та загальна стратегія навчання були чітко окреслені та зрозумілі учням. Більше того, у 2003 р. методика CLIL була визначена як один із інноваційних засобів оптимізації іншомовної освіти в Action Plan for Language Learning and Linguistic Diversity, розробленому Європейською комісією (Пасічник, Пасічник, 2023).

Аналіз актуальних досліджень. У вітчизняному науковому просторі інформацію про методику CLIL подано досить уривчасто й переважно охоплено лише загальні аспекти (Маслова, Гончарова, 2022; Лавриченко, 2018; Пасічник, Пасічник, 2023; Першукова, 2015; Першукова, 2018; Ткаля, Черкашина, Огнівенко, 2020), описано досвід інших країн у реалізації цієї методики (Мовчан, 2011); деякі автори (Ткаля, Черкашина, Огнівенко, 2020), аналізуючи причини виникнення «предметно-

мовного інтегрованого навчання» (Мовчан, 2011), обґрунтовують свою позицію щодо його впровадження у вищій школі як глобальної тенденції сучасної світової педагогіки. Науковці (Ткаля, Черкашина, Огнівенко, 2020) обґрунтовують переваги нової концепції; підкреслюють її гнучкість щодо кількості часу на вивчення другої мови, інтенсивність її викладання, тематику мовних модулів та їх поєднання зі спеціальними дисциплінами. Розкривається також теоретична сутність моделі «4К» як інтеграції контенту, комунікації, когніції та культури.

Так, дійсно, хоча методика CLIL («предметно-мовне інтегроване навчання») загалом визнана ефективною, її застосування для викладання іноземних мов потребує особливої уваги. Специфіка іноземної (англійської) мови як предмета вимагає від учителя ретельного підбору та адаптації ресурсів методики CLIL для того, щоб навчання іноземної (англійської) мови було результативним і не перетворилося учнями на механічне заучування.

Мета статті – проаналізувати засади та ресурси методики CLIL як інноваційного інструменту у вирішенні освітніх завдань оптимізації професійної підготовки майбутнього вчителя англійської мови.

Методологія та методи дослідження. У дослідженні ми використовували низку методів науково-дослідної роботи: критичний аналіз науково-педагогічної літератури (зокрема ретроспективне вивчення вітчизняного й зарубіжного досвіду); вивчення та узагальнення педагогічного досвіду роботи вчителів англійської мови в закладах загальної середньої освіти та вищої освіти, які досягли видатних результатів у впровадженні ресурсів методики CLIL; науково-педагогічне спостереження; вивчення та систематизація науково-теоретичних джерел з проблематики дослідження; методи аналізу, синтезу, науково-педагогічного порівняння.

Виклад основного матеріалу.

Методика CLIL (*Content and Language Integrated Learning* – «предметно-мовне інтегроване навчання») – є відносно новою освітньою траєкторією, яку розглядають як унікальний підхід до навчання студентів профільних предметів засобами іноземної (англійської) мови (*teaching content through foreign language*), коли водночас відбувається процес навчання іноземної (англійської) мови через профільну дисципліну (*teaching English through content*) (Boyes, Gallagher, 2019). Отже, методика CLIL засновується одночасно на двох фокусах: навчальній дисципліні та іноземній (англійській) мові, що уможливорює їхнє одночасне викладання й вивчення.

У своїй роботі «Специфіка використання предметно-мовного інтегрованого навчання студентів немовних спеціальностей ЗВО» дослідниця В. Сергеева (Сергеева, 2022) покликається на запропоноване П. Махістом та Д. Маршем навчання за методикою CLIL, яке вони поділяють для зручності на чотири моделі, позначені як А, В, С та D (Mehisto, Marsch, 2008).

Модель А: заняття проводяться в основному іноземною (англійською) мовою, а рідна мова використовується для перекладу важливої термінології.

Тип А (монофокальний): увага учнів / студентів сфокусована в основному на предметі, що вивчається, тоді як лінгвістичні питання порушуються вкрай рідко й зазвичай стосуються вимови та вивчення конкретних термінів.

Тип В (біфокальний): акцент робиться і на предмет, що вивчається, і на мовних питаннях, хоча в конкретних випадках можливі варіації й зазвичай зміст предмета є пріоритетним. Ця модель використовується для досягнення цілей дисципліни, що вивчається, поряд з розвитком і використанням іноземної (ан-

глійської) мови на дуже високому рівні (Сергєєва, 2022, с. 151).

Модель В: заняття проводяться іноземною (англійською) та рідною мовами. Цей метод викладання називають «перемиканням кодів». Перемикання кодів має місце протягом заняття та протягом усієї програми навчання. У процесі одного заняття приділяється багато уваги мовним питанням (до 50% часу).

Тип А: обидві мови (рідна та англійська) використовуються рівною мірою, перехід від однієї до іншої може бути раптовим, але має виглядати необхідним.

Тип В: багато уваги приділяється вивченню іноземної (англійської) мови. Як і при типові А, таке рішення застосовується для того, щоб досягти запропонованих цілей навчання. Крім того, тип А надає багаті можливості для використання іноземної (англійської) мови (Сергєєва, 2022, с. 151).

Модель С: використання іноземної (англійської) мови обмежено до 10–50% часу заняття. Тут завдання полягає в переплетенні мови та змісту (рідною мовою студента).

Тип А: одна з мов домінує.

Тип В: фокус на предметі, що вивчається, та елементах іноземної (англійської) мови, але увага приділяється переважно контенту. Вивчення англійської мови є обмеженим (Сергєєва, 2022, с. 151).

Модель D: іноземна (англійська) мова використовується тільки в специфічних випадках і дуже спорадично для досягнення конкретних цілей.

Тип А: заняття починається іноземною (англійською) мовою, а закінчується рідною. Основна мета полягає скоріше в консолідуванні наявних знань, ніж у розвитку мовних умінь, що призводить до так званого макроперемикання мов, що використовуються (англійської та рідної).

Тип В: заняття проводяться рідною мовою, але ґрунтуються на навчальних матеріалах іноземною (англійською) мовою.

Тип С: студенти виконують проєкти та презентують їх іноземною (англійською) мовою.

Модель D доповнює вивчення рідної мови та створює можливості для використання та розвитку англійської. Її функція – мотивувати, її мета – консолідувати знання та навчання за допомогою надання альтернативних засобів вивчення матеріалу. Ця модель спрямована на підтримку організації процесу навчання й дозволяє індивідуалізацію навчальної програми для конкретної групи (Сергєєва, 2022, с. 151).

Методика CLIL – сучасний підхід до академічного викладання, наприклад, економіки, природничих наук, історії, культури іноземною (англійською) мовою, при якому англійська мова є знаряддям ознайомлення з іншими знаннями про світ. Учитель бере на себе певну відповідальність за англійську мову, яка використовується для викладання дисциплін. За допомогою методики CLIL тренуються всі аспекти вивчення англійської мови, оскільки навчальний матеріал подається в різноманітному вигляді – не лише в текстовому форматі, але також в аудіо- та відеоформаті. Методика CLIL дозволяє формувати лінгвістичні і комунікативні компетенції іноземною (англійською) мовою і в початковій школі, і в середній та вищій школі. Учні / студенти практикуються у використанні іноземної (англійської) мови в тому ж навчальному контексті, у якому в них відбувається формування загальних знань та вмінь. Це підвищує мотивацію до вивчення іноземної мови, цілеспрямованість до оволодіння англійською мовою для вирішення конкретних комунікативних завдань, пріоритетність надбання вмінь для спілкування іноземною (англійською) мовою у професійному контексті, засвоєння

специфічних термінів, певних мовних конструкцій і розширення словникового запасу (Волотівська, 2020, с. 205–206).

Проведене науково-педагогічне дослідження змісту професійної підготовки майбутнього вчителя / викладача іноземної (англійської) мови доводить, що викладання предметів та фахових дисциплін за допомогою / та англійською мовою вже давно стало загально визнаною нормою в закладах загальної середньої освіти та в закладах вищої освіти, де здійснюється така підготовка.

З позиції подальшого розвитку професійної іншомовної підготовки спостерігається тенденція до впровадження ширшого спектра професійних академічних курсів, що викладаються іноземною (переважно англійською) мовою, зокрема психолого-педагогічного спрямування. Такий підхід дає змогу студентам активніше долучатися до світового наукового простору, ознайомлюватися з іноземними науковими публікаціями та отримувати найактуальнішу професійну інформацію (Волотівська, 2020, с. 206).

Науково-дослідна робота викладачів та студентів також має зазнати певних змін. Важливим елементом сучасного наукового процесу є оформлення здобутих знань і доведення їх до відома якнайширшого кола зацікавлених осіб.

Наука неможлива без оприлюднення результатів наукових досліджень у формі наукових публікацій. Міністерство освіти і науки України посилило вимоги до здобувачів, магістрантів, аспірантів та ін., що призвело до нагальної потреби для сучасного науковця публікуватися в закордонних наукових журналах, а також у фахових виданнях, які індексуються в базах даних Scopus чи Web of Science (Волотівська, 2020).

Сучасний шкільний учитель має бути не лише педагогом, а й об'єктивним дослідником, здатним представити результати

власних науково-практичних напрацювань широкому колу наукової спільноти. У цьому контексті особливо актуальною стає потреба залучення майбутніх педагогів до підготовки та публікації наукових статей, участі в студентських наукових конференціях і ведення фахових дискусій (Волотівська, 2020, с. 208–209).

Швидке зростання різноманіття підручників з англійської мови, виданих і в Україні, і за кордоном та рекомендованих МОН України, створює для вчителя складні умови вибору й оцінювання їхнього навчального потенціалу. Тому серед перспектив удосконалення змісту професійної підготовки вчителя англійської мови доцільним є введення до базового курсу методики навчання іноземної (англійської) мови теми, присвяченої підручникомознавству, або ж окремого вибіркового чи факультативного курсу. Такий курс мав би ознайомлювати студентів із сучасними шкільними підручниками, новими виданнями навчальної літератури, електронними ресурсами та принципами ефективної роботи з ними (Волотівська, 2020, с. 209).

Важливим аспектом удосконалення професійної підготовки вчителя англійської мови є врахування сучасних тенденцій профілізації освіти в закладах загальної середньої освіти, особливо на рівні старшої школи. Сучасна концепція профільного навчання передбачає максимальне врахування інтересів, здібностей і можливостей кожного учня, зокрема й тих, хто має особливі освітні потреби, у контексті їхнього соціального та професійного самовизначення, а також відповідності вимогам сучасного ринку праці (Волотівська, 2020, с. 209).

Відповідно, і фахова мовна, і методична освіта сучасного вчителя іноземної (англійської) мови має стати більш широкопредметною, лексично охоплювати різні сфери професійної діяльності людини,

методично озброювати викладач-мовника прийомами і стратегіями професійно зорієнтованого навчання іноземної (англійської) мови (Волотівська, 2020).

У 2004 році був завершений європейський дослідницький проєкт за участю 32 країн, результатом якого стало розроблення й оприлюднення «Європейського профілю освіти для вчителя-мовника» (Лавриченко, 2018; Kelly, Grenfell, 2004).

У документі з однойменною назвою визначено критерії й ознаки ефективності та продуктивності процесу підготовки вчителів іноземної мови (мов): адаптація педагогічного процесу до потреб специфічних груп, які вивчають іноземну мову; посилений акцент на комунікативному аспекті вивчення іноземної мови; запровадження міжкультурного виміру; використання білінгвального і мультілінгвального підходів; застосування новітніх технологій, відкритий, дистанційний підхід у професійній підготовці вчителів, а також навчання вчителів ними користуватися; використання системи менторингу у професійній підготовці вчителів, підготовка менторів і наставників для роботи поза штатом; надання переваги школо-центрованої професійній підготовці вчителів, особливо на початковому її етапі; європеїзація та інтернаціоналізація навчальних програм; покращення обізнаності з іно-

земною мовою та автентичною її культурою (Лавриченко, 2018; Kelly, Grenfell, 2004).

«Європейський профіль освіти для вчителя-мовника» слугує важливим доповненням до міжнародних нормативів щодо професійної підготовки вчителя іноземної (англійської) мови саме тому, що орієнтири набуття вчителем іншомовної компетентності європейського рівня набули в цьому документі більш конкретного й інструментального характеру (Kelly, Grenfell, 2004).

Європейські рамкові вимоги щодо підготовки вчителів іноземної мови охоплюють знання й компетентності в галузі лінгвістики, методики, психології, менеджменту, філософії освіти, європейського громадянства, інформаційно-комунікаційних технологій. Причому способи їх опанування не підлягають уніфікації, навпаки: погодження стандартів відбувається на тлі урізноманітнення шляхів і засобів їх реалізації (Лавриченко, 2018).

Експлікована в «Європейському профілі освіти для вчителя-мовника» рамка професійної кваліфікації вчителя іноземної мови нараховує 193 дескриптори. У таблиці 1 вони узагальнені за головними категоріями (Лавриченко, 2018, с. 41; Kelly, Grenfell, 2004).

Таблиця 1

Головні категорії дескрипторів професійної кваліфікації вчителя іноземної мови

Самоосвіта	самостійне навчання, домашня робота, проєкти, портфоліо, віртуальне навчання, позааудиторна діяльність
Планування уроків	визначення цілей, організаційних засад
Ведення уроків	використання плану, змістовність, спілкування з учнями, управління класом, мовна практика
Методологія	усне спілкування, письмове спілкування, аудіювання, лексика, культура
Контекст	курукулум, цілі й завдання, роль учителя-мовника, ресурси та інституційні обмеження
Оцінювання	добір оцінювального інструментарію, оцінювання, самооцінювання, прогрес у вивченні мови, культура, аналіз помилок
Ресурси	людські, матеріальні, віртуальні

Вивчення педагогічного досвіду вчителів-мовників з використання ресурсів методики CLIL на уроках / практичних заняттях з іноземної (англійської) мови в закладах загальної середньої та вищої освіти дозволило нам дійти висновку, що методика CLIL має значну низку переваг, які роблять її вельми ефективним інноваційним засобом навчання будь-якої іноземної мови та найкращим чином оптимізують професійну діяльність та підвищують рівень професійної підготовки вчителя англійської мови зокрема.

Методика CLIL використовує різні підходи та стратегії, щоб ефективно поєднати вивчення мови та предметного матеріалу. Основними компонентами методики CLIL є:

1. Інтегрований зміст. У методиці CLIL вивчення іноземної мови та предмета проводиться одночасно. Предметний матеріал використовується як засіб для вивчення іноземної мови, а іноземна мова є інструментом для розуміння та освоєння предмета. Інтеграція змісту дозволяє контекстуалізувати та практично застосувати іноземну мову.

2. Мовна підтримка. Учителі використовують різноманітні мовні стратегії для допомоги учням у розумінні та використанні іноземної мови в контексті предметного матеріалу. В освітньому процесі також активно використовуються схеми, графіки, ілюстрації, словники, моделі та інші засоби, які допомагають учням засвоїти мовні навички та зрозуміти предметний матеріал.

3. Активна комунікація. У результаті проведеного науково-педагогічного дослідження й аналізу отриманих даних стверджуємо, що учні активно залучаються до комунікації, використовуючи іноземну мову в контексті предметної теми. Вони взаємодіють, обговорюють, презентують свої думки, ставлять запитання та розв'язують завдання,

що сприяє активному розвитку мовленнєвої компетенції.

4. Колаборативне навчання. Учні активно працюють у групах або в парах, спільно вирішують завдання та проблеми. Цей підхід сприяє взаємному навчанню, обміну ідеями, розвитку співпраці та комунікативних навичок.

5. Використання інтерактивних технологій. У методиці CLIL широко використовуються сучасні інтерактивні технології, такі як комп'ютерні програми, інтерактивні дошки, мультимедійні презентації, вебресурси та інші електронні засоби, для покращення та розширення освітнього процесу. Ці технології дозволяють створювати інтерактивні матеріали, включати аудіо- та відеоматеріали, сприяють взаємодії з учнями, а також забезпечують доступ до різноманітних джерел інформації.

6. Формування ключових навичок. Методика CLIL сприяє розвитку важливих ключових навичок, таких як критичне мислення, проблемне мислення, творчість, комунікація та співпраця. Шляхом активної роботи з реальними матеріалами відповідної предметної області та використання мови в різних ситуаціях учні отримують цінні навички, які сприятимуть їхньому подальшому навчанню та особистісному зростанню (Boyes, Gallagher, 2019).

Для ефективного впровадження методики CLIL у закладах загальної середньої та вищої освіти вчителям / викладачам, на нашу думку, можуть стати в нагоді сучасні цифрові ресурси та інструменти:

1. Coursera, edX, FutureLearn – онлайн-платформи, що пропонують курси для вчителів / викладачів щодо основ методики CLIL, методів інтеграції іноземної мови та контенту. Такі курси допомагають удосконалити навички створення інтегрованих навчальних програм.

2. CLIL Resources – інтернет-ресурс із матеріалами для розробки занять за методикою CLIL, який надає приклади занять, теми для дискусій та завдання, що допомагають інтегрувати фахові теми з навчанням іноземною мовою.

3. British Council Teaching English – розділ для вчителів / викладачів із безкоштовними матеріалами, відеозаняттями та шаблонами для створення власних CLIL-занять. Цей ресурс містить готові вправи, що можуть застосовуватися в навчальних дисциплінах.

4. Cambridge English and Oxford University Press – публікують методичні матеріали, які містять навчальні посібники та підручники з компонентами методики CLIL. Науково-методична література може слугувати джерелом для планування інтегрованих занять з іноземної мови та педагогічних дисциплін.

5. Quizlet, Kahoot, Mentimeter – інтерактивні інструменти для створення флеш-карток, вікторин та інтерактивних опитувань. Такі інструменти допомагають закріпити професійну термінологію іноземною мовою та урізноманітнити освітній процес.

6. CLIL4U – європейський проект, який надає набір готових CLIL-уроків для різних дисциплін, включно з науковими предметами. Учителі / викладачі можуть використовувати надані приклади як шаблони або адаптувати ці шаблони під власні теми уроків або практичних занять.

7. Bilingual Education Platform – ресурс з підходами до двомовної освіти та методики CLIL, що пропонує вправи й практичні приклади до викладання професійних дисциплін.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, методика CLIL є дієвим інноваційним засобом оптимізації навчальної діяльності, яка може значно покращити професійну підготовку

майбутнього вчителя англійської мови, забезпечуючи його необхідними знаннями, навичками, уміннями та стимулюючи мотивацію вчителя. Методика CLIL дозволяє поєднувати вивчення іноземної мови з вивченням предметного змісту, що сприяє більш глибокому засвоєнню і іноземної мови, і предмета, а також розвитку когнітивних навичок.

Проте для досягнення успіху в упровадженні методики CLIL у навчально-виховний процес необхідно забезпечити належну підготовку вчителів іноземної (англійської) мови, розробку якісних навчально-методичних матеріалів та створення позитивного іншомовного середовища. Також учителю іноземної мови важливо враховувати індивідуальні особливості учнів та забезпечити мотивацію до навчання. Тільки за таких умов методика CLIL стає потужним інструментом з підготовки конкурентоспроможних учителів-мовників, готових до багатомірних викликів, що існують у сучасній викладацькій практиці.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні проблем, які виникають у процесі професійної підготовки вчителів-мовників. Сьогодні цільова професійна підготовка вчителів іноземних мов охоплює такі складники, як: здатність до рефлексії, володіння англійськомовним змістом шкільних предметів, опанування науково-педагогічних методів і оцінювальних практик, розвиток дослідницьких умінь, а також навичок управління людьми та ресурсами.

Мають великі перспективи для подальших наукових досліджень і питання, які пов'язані з вивченням специфіки двомовного освітнього середовища й розвитком міжкультурної компетенції. Подальші наукові розвідки можуть бути також сфокусовані на розробці інноваційних методик викладання іноземної (англійської) мови.

Література

Волотівська І. І. Розвиток змісту фахової підготовки вчителя іноземної мови у педагогічних навчальних закладах в Україні (друга половина ХХ ст. – початок ХХІ ст.) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Житомирський державний університет імені Івана Франка. Житомир, 2020. 274 с.

Лавриченко Н. Підготовка вчителя іноземної мови ХХІ століття. *Підготовка вчителя іноземної мови (англійської) для Нової української школи : колективна монографія* / редкол.: О. К. Мілютіна, Н. М. Лавриченко, І. М. Заремська та ін.; за заг. ред. Н. М. Лавриченко. Суми : Видавничо-виробниче підприємство «Мрія», 2018. С. 38–73.

Маслова А., Гончарова О. Імплементація технології CLIL у навчальний процес ЗВО у контексті застосування кращих освітніх практик ЄС. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету*. 2022. № 2(29). С. 112–117. DOI: <https://doi.org/10.33842/22195203-2023-29-112-117/>

Мілютіна О. Вплив глобалізації англійської мови на розвиток мовної, іншомовної освіти. *Підготовка вчителя іноземної мови (англійської) для Нової української школи : колективна монографія* / О. К. Мілютіна, Н. М. Лавриченко, І. М. Заремська та ін.; за заг. ред. Н. М. Лавриченко. Суми : Видавничо-виробниче підприємство «Мрія», 2018. С. 31–33.

Мовчан Л. Г. Використання досвіду Швеції у вітчизняній практиці навчання іноземних мов. *Гуманізація навчально-виховного процесу*. 2011. Спец. вип. 7, ч. 2. С. 214–220.

Пасічник О., Пасічник О. Технологія CLIL як засіб поглиблення компетентнісної спрямованості змісту навчання іноземних мов: зарубіжний досвід та вітчизняні реалії. *Проблеми сучасного підручника*. 2023. Вип. 30. С. 134–148. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2023-30-134-148>

Першукова О. О. Розвиток багатомовної освіти школярів у країнах Західної Європи : монографія / за заг. ред. О. О. Першукова. Київ : ТОВ, 2015. 562 с.

Першукова О. О. Теоретичні основи розробки навчальних матеріалів для роботи за технологією CLIL. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2018. Вип. 58–59(111–112). С. 162–173.

Сергєєва В. Є. Специфіка використання предметно-мовного інтегрованого навчання студентів немовних спеціальностей ЗВО. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2022. № 2(350). С. 149–157. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2022-2\(350\)-149-157](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2022-2(350)-149-157)

Ткаля І., Черкашина Н., Огнівенко З. CLIL як глобальна тенденція сучасної світової педагогіки. *Проблеми сучасної освіти*. 2020. № 11. С. 59–62.

Amado A., Paola A. The design of content & language integrated learning (CLIL) course for the interwoven development of content, communication, cognition and culture. 2012. URL: https://www.lareferencia.info/vufind/Record/PE_7397bf4c03ce6fdb66acde3a6a8e9bc4

Boyes N., Gallagher A. B. (2019). Content Brings Learning to Life: A Short Introduction to the CLIL Approach. 2019. URL: https://www.researchgate.net/publication/339787440_Content_Brings_Learning_to_Life_A_Short_Introduction_to_the_CLIL_Approach

Coyle D., Hood Ph., Marsh D. CLIL (Content and Language Integrated Learning). Cambridge : Cambridge University Press, 2010. 173 p. DOI: <https://doi.org/10.1017/9781009024549>

Dallinger S., Jonkmann K., Hollm J., Fiege C. The effect of content and language integrated learning on students' English and history competences – Killing two birds with one stone? *Learning and Instruction*. 2016. Vol. 41. P. 23–31. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2015.09.003>

Dalton-Puffer C. Discourse in Content-and-Language-Integrated Learning (CLIL) Classrooms. Amsterdam: John Benjamins, 2007. DOI: <https://doi.org/10.1075/llt.20>

Kelly M., Grenfell M. European Profile for Language Teacher Education. A Frame of Reference. University of Southampton. 2004. URL: https://eprints.soton.ac.uk/472210/1/Profile_short_report_1_.pdf

Marsh D. CLIL/EMILE – The European Dimension. Actions, Trends and Foresight Potential. Manuscript: UniCOM, Continuing Education Centre, 2002. 203 p.

Mehisto P., Marsch D. Uncovering CLIL. Content and Language Integrated Learning in Bilingual and Multilingual Education. Manuscript: Macmillan Education, Oxford, 2008. 238 p.

References

Volotivska, I. I. (2020). Rozvytok zmistu fakhovoi pidhotovky vchytelia inozemnoi movy u pedahohichnykh navchalnykh zakladakh v Ukraini (druha polovyna XX st. – pochatok XX st.) [The Content Development of Foreign Language Teacher's Professional Training in Pedagogical Educational Institutions in Ukraine (late 20th – early 21st century)]. *Candidate's thesis*. Zhytomyr [in Ukrainian].

Maslova, A., & Honcharova, O. (2022). Implementatsiia tekhnolohii CLIL u navchalnyi protses ZVO u konteksti zastosuvannia krashchykh osvitnykh praktyk u ES [Implementation of CLIL Technology in the Educational Process of Higher Education Institutions in the Context of Applying the Best Educational Practices of the EU]. *Naukovyi visnyk Melitopolskoho derzhavnogo pedahohichnogo universytetu – Scientific Bulletin of Melitopol State Pedagogical University*, 2(29), 112–117. DOI: <https://doi.org/10.33842/22195203-2023-29-112-117> [in Ukrainian].

Lavrychenko, N. (2018). Pidhotovka vchytelia inozemnoi movy XXI stolittia [Vocational Training a Foreign Language Teacher for the 21st century]. In: N. Lavrychenko (Eds.). *Pidhotovka*

vchytelia inozemnoi movy (anhliiskoi) dlia Novoi ukrainskoi shkoly – Vocational Training of a Foreign Language Teacher for New Ukrainian School. (pp. 38–73). Sumy: Vydavnycho-vyrobnyche pidpriemstvo «Mriia» [in Ukrainian].

Miliutina, O. (2018). Vplyv hlobalizatsii anhliiskoi movy na rozvytok movnoi, inshomovnoi osvity [The Impact of the Globalization of the English Language on the Development of Language and Foreign Language Education]. In: N. Lavrychenko (Eds.), *Pidhotovka vchytelia inozemnoi movy (anhliiskoi) dlia Novoi ukrainskoi shkoly – Vocational Training of a Foreign Language Teacher for New Ukrainian School*. (pp. 31–33). Sumy: Vydavnycho-vyrobnyche pidpriemstvo «Mriia» [in Ukrainian].

Movchan, L. H. (2011). Vykorystannia dosvidu Shvetsii u vitczyznianii praktytsi navchannia inozemnykh mov [Usage of Sweden's Experience in Domestic School Practice of Teaching Foreign Languages]. *Humanizatsiia navchalno-vykhovnoho protsesu – Humanization of the Educational Process*, 7(2), 214–220 [in Ukrainian].

Pasichnyk, O., & Pasichnyk, O. (2023). Tekhnolohiia CLIL yak zasib pohlyblennia kompetentnisnoi spriamovannosti zmistu navchannia inozemnykh mov: zarubizhnyi dosvid ta vitczyzniani realii [CLIL Technology as a Mean of Deepening the Competence Orientation of Foreign Education Content: Foreign Experiences and Domestic Realities]. *Problemy suchasnoho pidruchnyka – Problems of Modern Manual*, 30, 134–148. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2023-30-134-148> [in Ukrainian].

Pershukova, O. O. (2015). Rozvytok bahatomovnoi osvity shkolariv u krainakh Zakhidnoi Yevropy [Development of Multilingual Education of Schoolchildren in the Countries of Western Europe]. Kyiv: TOV [in Ukrainian].

Pershukova, O. O. (2018). Teoretychni osnovy rozrobky navchalnykh materialiv dlia roboty za tekhnolohiieiu CLIL [Theoretical Foundations of the Development of Educational Materials for Work using CLIL Technology].

Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh – Pedagogy of Formation of a Creative Personality in Higher and General Education Schools, 58-59(111-112), 162–173 [in Ukrainian].

Serhieieva V. Ye. (2020). Spetsyfika vykorystannia predmetno-movnoho intehrovanoho navchannia studentiv nemovnykh spetsialnostei ZVO [Specifics of using Subject-Language Interval Learning for Students of Non-Language Specialities at Higher Education Establishment]. *Visnyk Luhanskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka – Bulletin of Luhansk Taras Shevchenko National University*, 2(350), 149–157. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2022-2\(350\)-149-157](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2022-2(350)-149-157) [in Ukrainian].

Tkalia, I., Cherkashyna, N., & Ohnivenko, Z. (2020). CLIL yak hlobalna tendentsiia suchasnoi svitovoi pedahohiky [CLIL as a Global Trend of Modern World Pedagogy]. *Problemy suchasnoi osvity – Problems of Modern Education*, 11, 59–62 [in Ukrainian].

Amado, A., & Paola, A. (2012). The design of content & language integrated learning (CLIL) course for the interwoven development of content, communication, cognition and culture. Retrieved from https://www.lareferencia.info/vufind/Record/PE_7397bf4c03ce6fdb66acde3a6a8e9bc4 [in English].

Boyes, N., & Gallagher, A. B. (2019). Content Brings Learning to Life: A Short Introduction to the CLIL Approach. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/339787440_Content_Brings_Learning_to_Life_A_Short_Introduction_to_the_CLIL_Approach [in English].

Coyle, D., Hood, Ph., & Marsh, D. (2010). CLIL (Content and Language Integrated Learning). Cambridge: Cambridge University Press. DOI: <https://doi.org/10.1017/9781009024549> [in English].

Dallinger, S., Jonkmann, K., Hollm, J., & Fiege, C. (2016). The effect of content and language integrated learning on students' English and history competences – Killing two birds with one stone? *Learning and Instruction*,

41, 23–31. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2015.09.003> [in English].

Dalton-Puffer, C. (2007). Discourse in Content and Language Integrated Learning (CLIL) classrooms. Amsterdam: John Benjamins. DOI: <https://doi.org/10.1075/llt.20> [in English].

Kelly, M., & Grenfell, M. (2004). European Profile for Language Teacher Education. A Frame of Reference. University of Southampton. Retrieved from https://eprints.soton.ac.uk/472210/1/Profile_short_report_1_.pdf [in English].

Marsh, D. (2002). CLIL/EMILE – The European Dimension. Actions, Trends and Foresight Potential. Manuscript: UniCOM, Continuing Education Centre [in English].

Mehisto, P., & Marsch, D. (2008). Uncovering CLIL. Content and Language Integrated Learning in Bilingual and Multilingual Education. Manuscript: Macmillan Education, Oxford [in English].

***

Сура Н. А. Методика CLIL (Content and Language Integrated Learning) як інноваційний інструмент професійної підготовки майбутнього вчителя англійської мови

У статті визначено тенденції глобалізації англійської мови на теренах України в контексті розвитку сучасної освіти, які призвели до кардинальної зміни специфіки підготовки нової генерації вчителя-мовника відповідно до кваліфікаційних вимог, визначених як рамкові в країнах ЄС.

У ході науково-педагогічного пошуку встановлено, що методика CLIL – «предметно-мовне інтегроване навчання» – є новою освітньою траєкторією щодо навчання учнів профільних предметів засобами іноземної мови та водночас навчання іноземної мови через профільну дисципліну, що суттєво впливає на специфіку професійної підготовки нової генерації вчителя англійської мови.

Проаналізовано основні засади методики CLIL: інтеграція предмета та іноземної мови (вивчення предметного змісту та мовленнєвої практики); практичне використання іноземної мови (розв'язання практичних завдань, обговорення, критичне мислення); підвищення мотивації (вивчення іноземної мови в контексті цікавого предметного змісту мотивує учнів); універсальність (методику CLIL використовують у різних предметних галузях); розвиток мовних навичок (методика CLIL сприяє розвитку читання, письма, аудіювання та говоріння); підвищення комунікативної компетенції (учні покращують свої комунікативні навички); інтелектуальна та культурна гнучкість (методика CLIL сприяє розвитку мислення та адаптивності до різних культурних контекстів).

Уніфіковано головні категорії дескрипторів професійної кваліфікації вчителя іноземної мови. Представлено опис цифрових ресурсів та інструментів, які можуть стати в нагоді викладачу-мовнику з питань упровадження методики CLIL у навчально-виховний процес освітнього закладу.

Ключові слова: вчитель англійської мови, іноземна мова, методика CLIL, засіб оптимізації, професійна підготовка.

Sura N. A. CLIL Methodology (Content and Language Integrated Learning) as an Innovative Tool for the Vocational Training of Future English Language Teacher

The article outlines the trends of the globalization of the English language in Ukraine in the context of modern education development, which has led to a fundamental shift in the specifics of training a new generation of English language teachers in line with the qualification frameworks adopted in EU countries.

It is substantiated that the CLIL methodology – *Content and Language Integrated Learning* – represents a new educational trajectory aimed at teaching core subjects through a foreign language, while simultaneously teaching the foreign language through subject-specific content. This dual approach significantly influences the nature of vocational training for future English language teachers.

The main principles of the CLIL methodology are analyzed: integration of subject content and foreign language (studying subject matter alongside language practice); practical use of a foreign language (solving real-life tasks, engaging in discussions, and applying critical thinking); enhanced motivation (learning a language through engaging subject content); universality (CLIL is applicable across various subject areas); development of language skills (CLIL supports the development of reading, writing, listening, and speaking); improved communicative competence (students strengthen their communication skills); intellectual and cultural flexibility (CLIL fosters critical thinking and adaptability to diverse cultural contexts).

The article also consolidates the key categories of professional qualification descriptors for foreign language teachers and presents digital resources and tools that can assist language instructors in implementing CLIL methodology in educational settings.

Keywords: English language teacher, foreign language, CLIL methodology, optimization tools, vocational training.

Creative Commons Attribution 4.0
International (CC BY 4.0)

